

Enköpings kommuns hållbarhetslöfte

Ekosystem och biologisk mångfald 2024–2028

ENKÖPINGS
KOMMUN

FÖRSLAG

Innehållsförteckning

Ett löfte mellan kommunen och länsstyrelsen	4
Enköpings beslutade mål för en mer hållbar kommun	6
Kommunfullmäktiges långsiktiga plan för 2024–2027	6
Förslag till hållbarhetslöfte	7
Fokusområde vattenlandskapet	8
Åtgärd 1. Återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag	8
Åtgärd 3. Bevara och återskapa våtmarker	8
Fokusområde skogslandskapet	9
Åtgärd 4. Verka för ett varierat skogsbruk med god miljöhänsyn	9
Åtgärd 5. Öka andelen skog som sköts med naturvårdande skötsel	9
Fokusområde jordbrukslandskapet	10
Åtgärd 7. Bevara bete och slåtter i jordbrukslandskapet	10
Åtgärd 9. Minska negativ påverkan på biologisk mångfald från växtskyddsmedel	10
Fokusområde Bebyggd miljö	10
Åtgärd 10. Öka hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering	10
Fokusområde byggd miljö	11
Åtgärd 12. Bevara och öka biologisk mångfald i parker och grönområden	11
Fokusområde Landskapsplanering och grön infrastruktur	12
Åtgärd 13. Göra landskapsanalyser och presentera kartor över landskapsekologiska samband	12
Åtgärd 14. Integrera landskapsanalyser i prioritering- och planeringsunderlag	12

Fokusområde Artspecifika insatser.....	13
Åtgärd 16. Motverka invasiva främmande arter.....	13
Åtgärd 18. Stöd pollinatörer eller andra artbaserade ekosystemtjänster	13
Fokusområde Naturmedveten upphandling och konsumtion	14
Åtgärd 20. Öka kunskapen om och integrera biologisk mångfald genom utbildningsinsatser om hållbar utveckling.....	14
Resurser för genomförande.....	14

FÖRSLAG

Ett löfte mellan kommunen och länsstyrelsen

Länsstyrelserna har i uppdrag från regeringen att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet¹ och miljökvalitetsmålen.

Länsstyrelsen i Uppsala län har valt, i dialog med länets miljö- och klimatråd, att ta fram fyra regionala åtgärdsprogram som tillsammans kommer att utgöra Färdplan för ett hållbart Uppsala län – en inriktning för länets miljöarbete. Först ut var åtgärdsprogrammet för "Minskad klimatpåverkan" (2019), och därefter följde åtgärdsprogrammen "Ekosystem och biologisk mångfald" (2020), "Vatten" (2021) och "Samhällsutveckling" (2022).

Inom ramen för varje åtgärdsprogram ges både offentliga och privata aktörer möjlighet att signera hållbarhetslöften. Enköpings kommun har valt att teckna löften för alla fyra åtgärdsprogram.

Nu aktualiseras hållbarhetslöftet "Ekosystem och biologisk mångfald" genom nyteckning av löftet för perioden 2024–2028. Genom ett hållbarhetslöfte förbinder sig kommunen att genomföra ett antal åtgärder, enskilt eller i samverkan med andra aktörer. Åtgärdsprogram för Ekosystem och biologisk mångfald syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbara ekosystem genom att bevara och stärka biologisk mångfald i Uppsala län.

Enköpings kommun nytecknar hållbarhetslöftet "Ekosystem och biologisk mångfald". Kommunen har prioriterat vilka åtgärder och aktiviteter som ska ingå i löftet, och ansvarar för finansiering samt för att åtgärdsarbetet omhändertas i den egna verksamheten. För Enköpings ska detta integreras med respektive nämnds arbete med långsiktig plan eller årsplan (beroende på när nya löften beslutas tidsmässigt).

¹ Generationsmålet är ett övergripande mål som inriktar den svenska miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Målet visar på den samhällsställning som krävs för att vi ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta till kommande generationer.

Tecknade löften gäller under hela programperioden 2024–2028 och nya löften kan adderas under samma period. Signering av hållbarhetslöften görs av kommunstyrelsens ordförande vid en årlig ceremoni där länets åtgärdsarbete uppmärksammas.

Positiva mervärden

Förutom att kommunen ges möjlighet att fördjupa och konkretisera sitt hållbarhetsarbete inom ett antal områden under en flerårsperiod ser Enköping fler positiva mervärden av att signera hållbarhetslöften.

De kommuner och aktörer som ansluter sig till samma aktiviteter kommer kunna ingå i en samverkansgrupp som kan utbyta erfarenheter och inspirera varandra i genomförandet av åtgärderna. Enköping ser samverkan som en naturlig och nödvändig del av kommunens arbete. Tillsammans med andra kan vi komma ännu längre.

Alla aktörers löften kommer även kommuniceras ut via framförallt länsstyrelsens externa websida. Det är ett positivt komplement till kommunens egen kommunikationsinsats och gör att budskap kommer kunna nå fler målgrupper.

Uppföljning

Antagna hållbarhetslöften kommer följas upp årligen. Uppföljningen fokuserar på genomförandet av åtgärder i förhållande till uppsatt verksamhetsmål. Uppföljning kommer fokusera på status på genomförande av åtgärd/aktivitet.

En sammanställning av uppföljningen kommer att presenteras för Uppsala läns Miljö- och klimatråd, samt publiceras på Länsstyrelsens externa websida.

Enköpings beslutade mål för en mer hållbar kommun

I detta avsnitt beskrivs hur hållbarhetslöften blir en integrerad del i kommunens långsiktiga arbete med hållbarhetsfrågor.

Kommunfullmäktiges långsiktiga plan för 2024–2027

I den långsiktiga planen för 2024–2027 har kommunfullmäktige särskilt lyft fram vikten av följande Agenda 2030 mål:

- Mål 3: God hälsa och välbefinnande
- Mål 4: God utbildning till alla
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Kommunfullmäktiges långsiktiga plan utgörs av tre övergripande mål: Samhörighet, Självständighet, Stolthet.

Den långsiktiga planen tar också sikte på ett samhälle med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet för både invånare och natur. Ett ekologiskt hållbart Enköping är resurseffektivt med minimerad användning av skadliga kemikalier, där livskraftiga ekosystem och invånarnas rekreativmiljöer upprätthålls och utvecklas och där förmågan att förebygga och hantera klimat- och miljömässiga utmaningar är god.

Förslag till hållbarhetslöfte

Åtgärdsprogram för Ekosystem och biologisk mångfald 2024–2028 har sju fokusområden:

- Vattenlandskapet
- Skogslandskapet
- Jordbrukslandskapet
- Bebyggd miljö
- Landskapsplanering och grön infrastruktur
- Artspecifika insatser
- Naturmedveten upphandling och konsumtion

Under varje fokusområde har Länsstyrelsen i dialog med aktörerna, som bjuds in att teckna löftet, tagit fram ett förslag med olika åtgärder och under åtgärderna förslag på olika aktiviteter. Till de aktiviteter som kommunen väljer att anta kommer också aktörsspecifika mål.

Enköpings kommun väljer att anta åtgärder inom varje fokusområde. Enköpings kommun väljer främst att fokusera på åtgärder och aktiviteter som ligger i linje med prioriterade mål från fullmäktige och inom de områden som kommunen vill se störst förflyttning. Då kan löftet fungera pådrivande och sätta extra ljus på de politiska ambitioner som finns.

Flera av de åtgärder, bland åtgärdsprogrammets 20 åtgärder, som inte listats nedan kan ändå omfattas av kommunens ambitioner, men har ansetts onödiga eller överflödiga att ta upp som specifika hållbarhetslöften.

Det finns även en viss överlappning mellan de fyra hållbarhetslöftena som Enköping har tecknat. Enköping väljer att försöka särskilja de fyra löftena och undviker att det blir likalydande löften.

I följande text beskrivs valda fokusområden, åtgärder och aktiviteter till Enköpings löfte, vilka har valts ut efter diskussioner med berörda verksamheter inom kommunen.

Fokusområde vattenlandskapet

Åtgärd 1. Återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag

Åtgärdens syfte är att återskapa hållbara livsmiljöer för arter som lever i och i anslutning till länets sjöar och vattendrag som är påverkade av sjösänkning, dämmen och andra typer av fysisk påverkan. Målet är att öka antalet insatser för att återskapa naturligare flöden och livsmiljöer i och i anslutning till länets sjöar och vattendrag.

Valda aktiviteter

- Skapa fler lekplatser för fisk i vattendrag genom att återskapa naturliga bottenstrukturer, till exempel öka mängden död ved och större stenar.
- Skapa fria vandringsvägar för fisk och andra vandringsberoende arter i vattendrag med vandringshinder.

Åtgärd 3. Bevara och återskapa våtmarker

Åtgärdens syfte är att bevara och återskapa våtmarker med höga naturvärden i länet och kommunen, vilka i stor utsträckning är påverkade av utdikning och igenväxning. Målet är att öka antalet skötsel- och restaureringsinsatser för att bevara och återskapa våtmarker med höga naturvärden.

Valda aktiviteter

- Inventera och sammanställ värden i befintliga våtmarker.
- Genomföra skötsel, restaurering och anläggning/återskapande av våtmarker.

Fokusområde skogslandskapet

Åtgärd 4. Verka för ett varierat skogsbruk med god miljöhänsyn

Åtgärdens syfte är att bevara och stärka biologisk mångfald i länets produktionsskogar. Målet är att i funktionalitet av miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder och en ökad praktisk tillämpning av skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn.

Valda aktiviteter

- I löpande skogsskötsel beakta vilka artgynnande åtgärder som passar på den specifika platsen, exempelvis spara död ved i så kallade mångfaldsdepåer, skapa högstubbar, insekshotell eller faunadepåer. Mångbruksplanen beskriver målbilderna.

Åtgärd 5. Öka andelen skog som sköts med naturvårdande skötsel

Åtgärdens syfte är att genom skötselinsatser bevara och restaurera miljöer med höga naturvärden i länets skogslandskap. Målet är att öka antalet naturvårdanden skötselinsatser som genomförs i frivilliga avsättningar och i formellt skyddade områden i länet.

Valda aktiviteter

- Arbeta utifrån framtagna mångbruksplaner med fokus på naturvård och friluftsliv.
- Arbeta för att öka tillgängligheten till natur och friluftsliv.
- Öka andelen naturvårdande skötsel i skyddade områden.

Fokusområde jordbrukslandskapet

Åtgärd 7. Bevara bete och slätter i jordbrukslandskapet

Syftet är att bevara särskilt värdefulla miljöer för arter som är beroende av bete och slätter i jordbrukslandskapet. Målet är att öka antalet insatser för att bevara och öka de arealer som sköts genom bete eller slätter i jordbrukslandskapet.

Valda aktiviteter

- Restaurera igenvuxna betesmarker.

Åtgärd 9. Minska negativ påverkan på biologisk mångfald från växtskyddsmedel

Syftet är att minska negativ påverkan på biologisk mångfald från växtskyddsmedel. Målet är att genom anpassad och minskad användning av växtskyddsmedel minska deras direkta och indirekta negativa påverkan på arter som lever i och anslutning till jordbrukslandskapet.

Valda aktiviteter

- Fortsatt miljöövervakning för kartläggning av vattenförekomsterna och därigenom bidra till arbetet med minskad användningen av kemiska växtskyddsmedel.

Fokusområde Bebyggd miljö

Åtgärd 10. Öka hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering

Åtgärdens syfte är att öka hänsyn till biologisk mångfald i den fysisk planeringens processer. Målet är att integrera ett ökat hänsynstagande till biologisk mångfald i planeringsprocesser från strategisk nivå till praktiskt genomförande, och löpande integrera nya underlag som har bäring på biologisk mångfald, exempelvis grön infrastruktur.

Valda aktiviteter

- Ökad hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering.
- Ta fram adekvata inventeringar, naturvärdesinventeringar (NVI) och vid behov genomföra riktade artinventeringar i samband med fysisk planering.

Fokusområde byggd miljö

Åtgärd 12. Bevara och öka biologisk mångfald i parker och grönområden

Åtgärdens syfte är att bevara och skapa miljöer med höga naturvärden i parker och grönområden. Med parker och grönområden avses i åtgärdsprogrammet parkmiljöer, tätortsnära natur- och friluftsområden, kyrkogårdar, golfbanor, planteringar och klippta gräsmattor. Målet är att öka kvalitativ planering, anläggning och skötsel av parker och grönområden som gynnar biologisk mångfald.

Valda aktiviteter

- Kartlägga och genomföra åtgärder som gynnar pollinerande insekter i tätortsnära natur.
- Utveckla vattenparken.

- Utveckla samarbetet mellan förvaltningarna, med fokus på skötsel av kommunalägd mark, för att bidra till hållbara ekosystem och stärka den biologiska mångfalden.

Fokusområde Landskapsplanering och grön infrastruktur

Åtgärd 13. Göra landskapsanalyser och presentera kartor över landskapsekologiska samband

Åtgärdens syfte omfattar bland annat att både ta fram underlag för styrdokument till att ta fram informationsunderlag inom landskapsplanering och grön infrastruktur.

Valda aktiviteter

- Ta fram vägledning och digital information, kartberättelser (storymaps) som belyser ekologiska värden i landskapet, ex. förekomst av kalkrik berggrund, åsmiljöer, vattenlandskap, ädellövskog och koncentrationer av ängs- och betesmarker.

Åtgärd 14. Integrera landskapsanalyser i prioritering- och planeringsunderlag

Åtgärdens syfte omfattar bland annat att integrera landskapsanalyser i prioritering och planeringsunderlag samt att utveckla arbetet.

Valda aktiviteter

- Integrera en framtagen grönstrukturplan i kommunal översiktsplan eller i andra strategiska planer.
- Ta fram en åsvärdsplan som beskriver naturvärden och ekosystemtjänster i och i anknäytning till länets åsmiljöer.

Fokusområde Artspecifika insatser

Åtgärd 16. Motverka invasiva främmande arter

Åtgärdens syfte är att begränsa förekomst och spridning av invasiva främmande arter som har en negativ påverkan på den biologiska mångfalden i länet.

Målet är att öka informationsspridning och genomförande av fysiska insatser för att begränsa förekomst och spridning av invasiva främmande arter.

Valda aktiviteter

- 1 löpande skötsel på kommunens mark fortsatt utveckla arbetet med att hantera invasiva arter.
- Arbeta för att gynna hotade arter och motverka invasiva arter.

Åtgärd 18. Stöd pollinatörer eller andra artbaserade ekosystemtjänster

Åtgärden syftar både till arbete för att stärka pollinatörer och dess livsmiljöer eller andra artbaserade ekosystemtjänster.

Valda aktiviteter

- 1 löpande skötsel på kommunens mark fortsatt utveckla arbetet med att gynna hotade arter.
- Restaurera en mark med goda förutsättningar för pollinatörer, exempelvis genom att bränning av en ljunghed eller restaurera en äng.

Fokusområde Naturmedveten upphandling och konsumtion

Åtgärd 20. Öka kunskapen om och integrera biologisk mångfald genom utbildningsinsatser om hållbar utveckling

Syftet med åtgärden är att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara beslut som minskar negativ påverkan på den biologiska mångfalden.

Fokusområdet omfattar även mål att höja kunskapen och medvetenheten hos beslutsfattare om behovet och vikten av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och hållbara ekosystem.

Valda aktiviteter

- Genomföra kunskapshöjande insatser om betydelsen av biologisk mångfald.
- Initiera eller delta i nätverk för kompetenshöjning och erfarenhetsutbyte inom praktisk integrering av biologisk mångfald i skola och förskola.
- Genomföra årlig aktivitet för att uppmärksamma och öka medvetenheten om artrikedomens betydelse i skola och förskola, exempelvis genom att uppmärksamma den internationella dagen för biologisk mångfald 22 maj.

Resurser för genomförande

Valda aktiviteter bedöms kunna genomföras inom ordinarie verksamhet, dels genom de personella resurser och finansiella resurser inom berörda verksamheter, dels genom att söka externt bidrag tex LOVA (lokala naturvårdssatsning) och/eller LONA-bidrag (lokala vattenvårdsprojekt). Några av aktiviteterna faller inom vattenförvaltningsbudgeten. Enköpings kommun kan även samverka med andra rådgivare, såsom Greppa

närings², för genomförande av vissa aktiviteter. Samverkan inom 4M är också aktuellt för genomförandet av åtgärden som rör "Återskapa hållbara livsmiljöer". Upplandsstiftelsen är också en viktig samarbetspartner i arbetet med löftet.

FÖRSLAG

² Greppa näringen är ett samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelserna och flera andra rådgivningsorganisationer i Sverige.

